

AFB. 12. JAN POORTENAAR. WESTMINSTER BRIDGE, LONDEN

geen verandering in den afdruk teweeg. Om met de massa-productie nog verder te kunnen doorgaan is 't alleen noodig, van de oorspronkelijke plaat een tegenvorm te maken. Door neerslaan kan men dan zoo-veel nieuwe platen maken, als men wil, zij zullen alle dezelfde afdrukken geven als de oorspronkelijke plaat. Dank zij onze moderne technieken is het dus mogelijk het aantal exemplaren oneindig te maken!

Nu het beperken van 't aantal prenten eener plaat. Ook hier kan te ver gegaan worden, zoodat de rariteits-liefhebberij van enkele verzamelaars den prijs der weinige exemplaren tot enorm hooge bedragen doet stijgen — die dan weer een overeenkomstig-hoog kunstgehalte suggereeren, wat voor sommige koopers zeer veel aantrekkingskracht bezit. Het is duidelijk dat in de kunst de beperking dikwijls meer productief wordt, dan de uitbreiding der oplaag.

In alle geval is het vanzelf sprekend dat een serieus kunstenaar van een ets geen

andere exemplaren de wereld in laat gaan, dan die welke hij zelf goed genoeg acht. Als waarborg daarvoor kan men toch eigenlijk de handteekening beschouwen die hij op elken afdruk plaatst. Het is dus ook dáárom een wanbegrip dat aan „vroeg” afdrukken een hoogere waarde toekent, 't welk echter dikwijls uit winstbejag of onkunde door handelaars wordt versterkt. Integendeel: sommige platen kunnen onder het drukken beter worden, meer samenhang verkrijgen. Vooral wanneer in een plaat met de droge naald gewerkt is, valt dit waar te nemen. Bijvoorbeeld in enkele etsen van Rembrandt, waar op die wijze een teveel van fluweelige diepten is aangebracht, zijn latere drukken te verkiezen boven de vroegere, daar de lichte slijtage het algemeen aspect verbetert. In het geval van Rembrandt's bekenden Molen hebben wij een ander voorbeeld (de prent is van 1641 en is alleen gebeten, zonder droge naald). Waarschijnlijk door te sterk verhitten der plaat